

կամ հետագայ կեանքին ընթացքին: Ուստի մէկը որքան նուազ չարիք գործէ այնքան քիչ քարմայ կ'ունենայ և այնքան կարճ ժամանակէն կրնայ իր հոգին ազնուացնել և յաջողիլ հասնելու մեծ միութեան, Նիւրվանայի: Քարմայի այս վարդապետութիւնը հակադրութիւնն է ճակատագրականութեան, որ բարոյական ճիշդը ջլատող ահաւոր ըմբռնում մըն է:

Աստուածիմաստները պէտք է զգուշանան փնտսելէ ուէ ապրող էակի, վասն զի նոյն կեանքն է որ կ'ապրի մարդէն սկսեալ մինչև յետին բզէզին մէջ:

Ծէսեր և արարողութիւններ աւելորդ են աստուածիմաստի մը համար. կարեորը ճշմարտութեան զիտութիւնն ու ատոր համաձայն ապրուած կեանքն է:

2.— Բրիտոնէական Գիտութիւնը աստուածիմաստական և ախտաբուժական վարդապետութիւն մըն է, որ Ամերիկայի մէջ սկիզբ առաւ շուրջ 1866ին, Տիկ. Մարի Բ. Գ. Էդգիի (Mrs. Mary Baker Glover Eddy) միջոցաւ, և ներկայիս 100,000 է աւելի հետեւողներ ունի Միացեալ Նահանգներու և եւրոպական երկիրներու մէջ: Տիկ. Էդգի 1867 ին հրապարակ իջաւ իրբն մտքի ոյժով բժշկող մը: Իր ուսուցումը կը հիմնէր սուրբ գրքի և սա սկզբունքներուն վրայ թէ մարդուն իսկական բնութիւնը հոգեւոր է, և թէ Աստուծոյ Հոգին Սէր և Բարութիւն ըլլալով բարոյական և մարմնական չարիքը հակառակ են այն Հոգիին որ կար Յիսուս Բրիտոսի մէջ: Մէկ Միտք, մէկ Աստուած, մէկ Բրիտոս միայն կայ և ոչինչ իրական է բաց Միտքը: Նիւթ և հիւանդութիւն ենթակայական թիւր վիճակներ են, ցնորքներ, որոնք կրնան վտարուիլ Աստուծոյ և Բրիտոսի ճշմարիտ գիտութեան մտային զորոգողութեամբ, կամ Բրիտոնէական Գիտութեամբ: Սովորական բժշկական գիտութիւնը.— զեղեր գործածելով և այլն,— անյարմար է, հետեւաբար հոգեւոր բուժումն է միակ դարմանը այն բանին որ իրապէս մտային վրէպ մըն է: Յիսուս ինքը բժշկեց այդ միջոցով, որ, հետեւաբար, բնական էր և ոչ թէ հրաշալի, և հաւաստեց որ իրեն հաւատացողներն ալ կարող պիտի ըլլան նման բուժական գործեր կատարելու:

Բրիտոնէական Գիտութեան Ընկերութիւն մը կազմուեցաւ 1876 ին: Հետզհետէ

ժողովարաններ հաստատուեցան այլեւայլ քաղաքներու մէջ: Տիկ. Էդգի հրատարակեց քանի մը գրքեր, որոնք բազմաթիւ տպագրութեանց արժանացան, (Տես Enc-Brit. XI. ed. յօդուած Christian Science, որմէ քաղուած են վերոգրեալ ծանօթութիւնները):

Այս կարգի աղանդներու հանդէպ մեր եկեղեցւոյ վերաբերումը որոշ է. զանոնք չի նկատեր իրբն ճշմարիտ միջոց հոգեւոր փրկութեան: Իսկ մեր ժողովուրդը շատ խոհեմ, վերապահ և հեռատես պէտք է ըլլայ ամէն կարգի հին ու նոր աղանդներու հանդէպ իր բռնիքը ընթացքին մէջ, և իր հոգին չյանձնէ իսկոյն ամէն ներկայացող նոր փրկիչ: Մեր Փրկիչը մէկ է՝ Յիսուս Բրիտոս, և մեր Փրկութեան Մասեանը, Ս. Աւետարանը, կատարեալ է թէ միայն ջանաք ըմբռնելու զայն և տողորունք անոր ոգիով:

Ոմանք թերեւ չփում ունենալով այլազան աղանդներու հետեւողներէն մէկուն կամ միւսին հետ կը հետաքրքրուին անոնց վարդապետութեամբ և կեանքով, այդպիսիներուն պարտքն է ի հարկէ զգոյշ ըլլալ և հետ մնալ անխորհուրդ ծայրայեղութիւններէ, նորեկուկ և միակողմանի ուսուցումներու մոլեռանդ աղանդաւորներ զառնալէ: Պատշաճ ծանօթութիւն ունենալ մեզ չըջապատող ուսուցումներու մասին, կարեւոր է, և կրնայ օգտակար ըլլալ, եթէ փոխանակ մեզ հեռացնելու մեր մայրենի եկեղեցւոյ հարազատ գրկէն, կարենայ ցոյց տալ մեզի գերազանց գեղեցկութիւնը մեր աստուածապարզ և կրօնին: Հայ-Բրիտոնէին Փրկութեան Տապանը Հայաստանեայց Առաքելական եկեղեցին է:

Ն. Վ. Պ.

ԽՈՐՀՈՒՐԴ ԵՒ ԽՍԾԻ

Շատ մի խօսիմ, որովհետեւ շատախօսեալս ժամանակ միշտ կ'ստուի մի բան՝ որն ակնհայտ չպիտի եր ստի:

*

Մի՛ որոնեմ ո՛չ մեծ ուրախութիւն, ոչ աւերոյ հանգստութիւն. քի՛ տաքիմի և քի՛ երկրորդի ետեւից ընկնելն արդիւն չարչարանքի և խոչընդոտ հանգստութեան: